

SERGEJ PROKOFJEV - neoklasicismus

Milí studenti, milé studentky,

připravila jsem pro vás krátké povídání o dalším zajímavém panu skladateli.

Je to můj oblíbenec, a tak doufám, že i vy si jeho zajímavou hudbu oblíbíte a ukázky vás zaujmou.

Odpovědi na následující otázky najdete v tomto dokumentu - vypracování mi, prosím, pošlete do **10. června** na adresu:

sudkova@gop.pilsedu.cz - do předmětu mailu uveďte **jméno a třídu**. Děkuji.

OTÁZKY

1. Co je to neoklasicismus?
2. Kdo učil malého Prokofjeva hře na klavír?
3. V kolika letech byl Prokofjev přijat na konzervatoř?
4. Do jakých dvou zemí postupně emigroval?
5. Napiš název alespoň jedné z jeho oper:.....
6. Na čí motivy napsal balet s názvem Romeo a Julie?
7. Poslechni si ukázkou z baletu Romeo a Julie (Montekové a Kapuleti) - jak se ti líbí a co tě na ní zaujalo?
<https://www.youtube.com/watch?v=yVwXXPFdoX4>
8. Prokofjev o klavíru tvrdil, že je to: A) bicí nástroj B) nic netvrdil - *vyhledej v ofoceném textu níže a zaškrtni správnou odpověď*
9. Jaký měl názor na hudbu Chopina a Liszta? A) obdivoval tuto hudbu B) neměl ji rád a neustále si z obou skladatelů utahoval - *vyhledej v ofoceném textu níže a zaškrtni správnou odpověď*
10. Napiš názvy dvou filmů, ke kterým Prokofjev zkomponoval hudbu:.....
11. Poslechni si Gavottu z jeho Klasické symfonie č. 1 D dur - jak se ti líbí a co tě na ní zaujalo?

<https://www.youtube.com/watch?v=zxaEb6Mjbfo>

SERGEJ PROKOFJEV - neoklasicismus

Neoklasicismus = hudební směr

- skladatelé 1. pol. 20. století se začali vracet k řádu klasicistické hudby, ovšem se zachováním moderní harmonie a instrumentace

- jeho maminka byla velmi dobrou pianistkou a právě ona začala svého malého syna velmi brzy učit hře na klavír
- v sedmi letech se naučil hrát šachy, které stejně jako hudba zůstaly jeho vášní až do konce života
- komponoval už od dětství (ve 13 vstoupil na konzervatoř); ve 20 letech vyhrál jako klavírista I. cenu konzervatoře svým **Koncertem č. 1 Des dur**
- v roce 1918 odjel do Ameriky, kde pořádal koncerty a uváděl premiéry svých děl, po pěti letech (1923) se usadil v Paříži (spolupráce s Ďagilevem)
- 1910-1930 - zvukově nejavantgardnější období;
- 1932 se definitivně vrátil do SSSR, po válce se stal národním umělcem
- ale po roce 1948 byl kritizován za formalismus (starší skladby se téměř nehrály)
- k rehabilitaci díla došlo až po jeho smrti
- komponoval bezprostředně, prudká temperamentnost, lyrika; melodika je živá, má rytmický spád, harmonie smělá (často s disonancemi), po návratu do SSSR převládá tonální myšlení; forma je přehledná, často se opírá o klasické vzory (řada skladeb má vyloženě **neoklasicistní** ráz)

Opery

- **Láska ke třem pomerančům**
- **Vojna a mír**

Balety

- **Romeo a Julie** - složena na motivy stejnojmenné tragédie Williama Shakespeara (ukázka níže)
- **Popelka**

Koncerty

- 5 klavírních, 2 houslové, violoncellový

Orchestrální díla

- Symfonie (7)
- **Klasická symfonie č. 1 D dur** – navazuje na formální logiku, tematickou a instrumentální jednoduchost hudby 18. století, ale osobitá harmonická struktura; pro malý klasický orchestr se zdvojeným obsazením dřev a žesťů, tympány a smyčc. souborem; hlavně durové akordy, skladby působí jasně a radostně; celá symfonie má 15 minut, **III. věta *Gavota*** (uvedena v ukázkách)

Komorní tvorba, klavírní (sonáty)

Hudební pohádka

- **Pět'a a vlk**

Hudba k filmům

- **Alexandr Něvský** - režie: Sergej Ejzenštejn
- **Ivan Hrozný** - režie: Sergej Ejzenštejn

Literatura:

Prokofjev, S.: Paměti, korespondence, dokumenty. Praha 1961.

http://hudobnik.wbl.sk/dejiny_hudby_-_skripta_-srpen_2010.pdf

s. 101

Povinný poslech:

Klasická symfonie č. 1 D dur - 3. věta Gavotta

<https://www.youtube.com/watch?v=zxaEb6Mjbfo>

Romeo a Julie

<https://www.youtube.com/watch?v=yVwXXPFdoX4>

V letech před první světovou válkou, když Rachmaninov a Skrjabin prožívali svá vrcholná léta v Rusku, studoval na petrohradské konzervatoři student jménem Sergej Prokofjev. Byl to tvrdohlavý, inteligentní, tvrdošíjný a trochu domýšlivý, drzý mladý muž, nepopíratelného talentu. Někteří tvrdili, že to byl génius. Byl narozen v Soncovce na Ukrajině 27. dubna 1891. Ve věku šesti to byl zručný pianista a v devíti se pokoušel o kompozici opery. Když vstoupil na konzervatoř, ve věku třinácti, poutal pozornost vším, včetně svého vzhledu. Hlava mu seděla na tlustém, krátkém krku, měl růžovou kůži, která zčervenala, když se rozvzteklil (což bylo často), pronikavě modré oči a silné, výrazně formované rty. Přinesl si s sebou na konzervatoř čtyři opery, symfonii, dvě sonáty a další klavírní skladby. Mezi jeho učiteli byli Rimskij-Korsakov, Nikolaj Čerepnin a Anatol Ljadov. „Neukážu své skladby Ljadovovi,“ řekl Prokofjev, „protože by mě pravděpodobně vyhodil ze třídy.“ Studoval klavír u Anny Jesipovové. Byla jednou z mnoha žen slavného učitele Teodora Lešetického, z jehož dílny vzešli tací slavní pianisté jako Paderewski, Schnabel, Gabrilowitsch a Friedman, a Jesipovová byla uznávána sama jako jedna z nejlepších klavíristek doby.

Typická byla odpověď jednomu obdivovateli, který jej zasypal chválou a potřásl mu srdečně rukou, říká: „Pro mne je velké potěšení se s vámi setkat!“ Prokofjev ukončil rozhovor tím, že zavrčel: „Pro mne ne.“)

Jako jeden z nového plemene antiromantiků na romanticky orientované konzervatoři komponoval Prokofjev hudbu, která vyvolávala zděšení jeho cti-hodných učitelů i kolegů. Jeho *Suggestion diabolique* (1909) a Klavírní koncert č. 1 (1911) zkomponované, ještě když studoval na petrohradské konzervatoři, převrátily školu vzhůru nohama a Prokofjev byl označován za „extrémního levičáka“. U klavíru Prokofjev vypadal jako ledově chladný démon – vytloukal z klaviatury temné disonance (či to, co za ně bylo v té době považováno) a agresivní rytmy s absolutní kontrolou a emocionálním chladem. Neměl nic z tradice, která pocházela od Chopina a Liszta. Klavír je bicí nástroj, tvrdil, a musí být brán jako takový. Prokofjev neměl rád hudbu Lisztovu a Chopinovu a neustále si z obou utahoval. „Říká se, že není myslitelný klavírní recitál bez Chopina. Dokážu vám, že se velmi dobře bez Chopina obejdeme.“ Není divu, že Jesipovová ve své zprávě Prokofjeva nazvala velmi talentovaným, ale poněkud nezdvořilým. Přesto vyhrál Rubinštejnovu cenu za hru na klavír v roce 1914, a to za podmínek, které si sám prosadil. Místo aby hrál předepsaný klasický koncert, trval na tom, že bude hrát svůj koncert č. 1 Desdur. Bylo mnoho námitek, ale Prokofjev si to nakonec prosadil. Jeden z nejlepších popisů mladého Prokofjeva při hře pochází od skladatele Vernona Dukeho, který se tehdy jmenoval ještě Vladimir Dukelskij a rozhodoval se právě v té době, že z něj bude skladatel. Jeho matka jej vzala na koncert, aby si vyslechl, jak zlatý medailista z Petrohradské konzervatoře hraje svůj vlastní koncert. Dirigoval Rejngold Glier:

Přišla ruská revoluce a Prokofjev odcestoval do Spojených států přes Japonsko. Vzal si s sebou některé významnější skladby. Revoluce ho vyhnala ze země, ale rok 1917 byl pro něj také velmi úspěšný tvůrčí rok. Vznikly *Visions fugitives* pro sólový klavír, Houslový koncert D dur a *Klasická* symfonie č. 1, které patří dodnes mezi jeho nejúspěšnější díla. *Klasická* symfonie byla *duchovní hříčkou*. „Připadalo mi, že kdyby Haydn žil v tomto století, že by si byl podržel svůj kompoziční styl, ale že by do něj vstřebal některé prvky novější hudby. Chtěl jsem napsat takovou symfonii, která by měla podobný styl.“ *Klasická* symfonie byla rovněž prvním dílem, zkomponovaným ne u klavíru. „Chtěl jsem zdůraznit, že tematický materiál, který vznikl nezávisle na klavíru, je lepší.“

Dnes vidíme, že Prokofjev komponoval v zásadě v tradičních formách. Používal většinou formy devatenáctého století a jeho hudba, přesto že se to v ní hemží disonancemi, byla tonální. Je to hudba silné osobnosti a měla mnohé kvality, kterými se odlišovala. Mezi těmito kvalitami jsou bryskní energie, lesk, sebedůvěra a enormní kult fyzické síly. Prokofjev nebyl sklada-
telem velkých hloubek, ale jeho bystrá, dravá, jasná, vypointovaná hudba má v sobě obrovskou schopnost posílit a osvěžit ducha. Dokázal vymyslet krásné melodie, když chtěl. Melodie ovšem není ústředním bodem Prokofjevovy hudby. Prokofjev reprezentoval ostrý, zuřivý, nevybíravý útok na romantické hudební konvence. Pokud se s odstupem času jeho hudba nejeví dnes tak revoluční, jak se mnohým lidem zdálo, podržela si přesto svoji sílu a musku-
lární kvalitu a přežila většinu své doby.